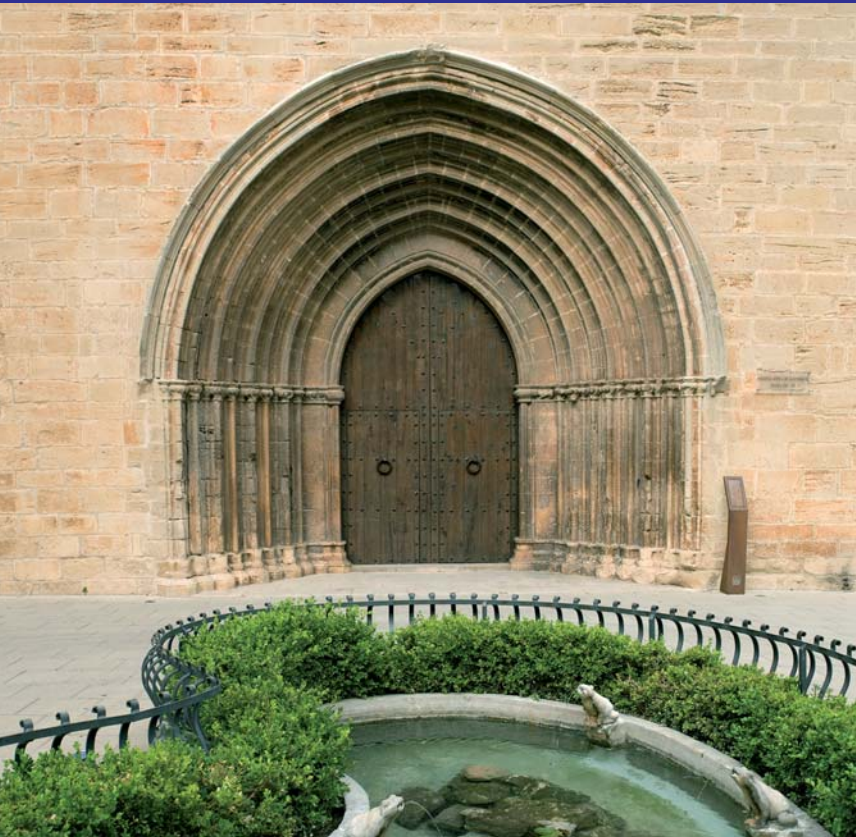
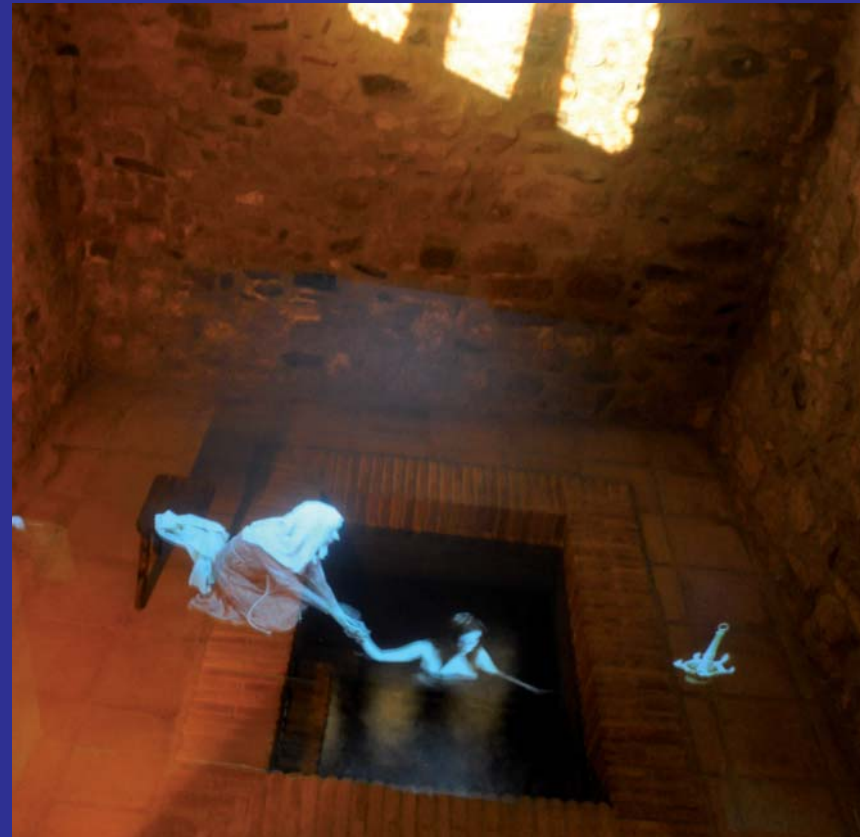

Antoni Carreras Casanovas. Historiador. Professor de la URV

L'Espluga estrenarà La Ruta dels Templers i Hospitalers. Un projecte que veurà la llum cap a la meitat del proper any

Església vella, segle XIII-XIV: inici de la ruta. Fotografia: Josep Borrell Garciapons

Representació d'un mikvé o banys jueus a l'Espluga Sobirana. Fotografia: Antoni Carreras

Figures de ferro il·luminades durant la nit que representen la presència del monestir de Santa Maria de Poblet a l'Espluga durant l'edat mitjana

Interior de l'església vella

Restes arqueològiques dels segles XIII-XVII trobades al call jueu de l'Espluga Jussana. Fotografies: Antoni Carreras

La Ruta dels Templers i Hospitalers és una aposta de l'Ajuntament de l'Espluga de Francolí que neix per incrementar la sinergia turística del municipi, emparada per la Llei de barris i el mateix Ajuntament, amb la pretensió de potenciar el nucli antic de la vila (Capuig, Castell, carrers de la Font i Major), i amb l'esperit de ser un estímul per protegir el patrimoni històric medieval que resta a la vila i, a la vegada, impulsar l'economia del centre urbà de l'Espluga.

Per aconseguir aquests propòsits es va idear aquest projecte pel Centre d'Estudis Locals amb l'objectiu d'apropar les tradicionals rutes turístiques perifèriques de l'Espluga (Coves, Museu de la Vida Rural...), al centre urbà de la vila per tal d'incentivar el corrent de visitants dins la població, atret pel seu passat medieval.

Un passat medieval emmarcat, com tants altres pobles de les nostres comarques, dins d'un nucli històric nascut durant l'alta edat mitjana (segles XI-XII), al redós d'un castell i d'un promontori, cosa que va donar a la vila una fisonomia i unes connotacions històriques pròpies.

Però, el nucli/barri/part històrica històric de l'Espluga de Francolí té una singularitat que el fa diferent al d'altres poblacions: estava format per dos antics nuclis medievals coneguts com l'Espluga Sobirana, situada en un promontori anomenat "Capuig" i l'Espluga Jussana, situada al redós del castell; dos pobles completament independents, separats fins i tot per una muralla que estaven situats en un mateix indret i que pels esdeveniments històrics, durant el segle XIII, l'un va passar a poder dels Templers i l'altre dels Hospitalers. Els Hospitalers van convertir el castell de l'Espluga Jussana en un dels més importants del

Priorat de Catalunya de l'orde de Sant Joan de Jerusalem, on es celebraven nombrosos capítols i assemblees de l'orde, lloc on acudien els comanadors d'arreu de la cristiandat. Durant la segona meitat del segle XIV, el comanador, fra Guillem de Guimerà, expert enginyer militar que fortificà el monestir de Poblet i Montblanc, adaptà el castell a les necessitats de l'orde i encerclà les dues viles dins una mateixa muralla, on es desenvolupà la vida d'una comunitat rural medieval catalana marcada per l'espiritualitat, el treball i el domini senyorial dels Hospitalers i vinculada estretament al monestir de Santa Maria

de Poblet i de la qual en coneixem minuciosament la seva història i costums.

Actualment, llevat dels estrets i costeruts carrers i carrerons del Capuig (l'Espluga Sobirana) i de la fesomia medieval d'alguns altres carrers i portalades de l'Espluga Jussana, poca cosa en resta d'aquest patrimoni, malmès pel pas del temps i per la manca de consideració que sovint han tingut.

Tanmateix, però, l'Espluga compta amb un suport documental històric que podríem qualificar d'excel·lent. La seva història ha estat recollida en una publicació de 6 volums dedicats íntegrament a la Història de l'Espluga de Francolí, (volum III *L'edat mitjana*, editat l'any 2000, 519 pàgines). En base a aquesta publicació exhaustiva, s'ha creat una proposta conceptual de la ruta medieval que permetrà recrear i restituir aquell passat perdut i, a la vegada, donar-lo a conèixer amb un alt grau de rigorositat històrica, exposada de forma didàctica, planera i imaginativa, plena d'atractius en un recorregut museïtzat pels carrers i carrerons d'aquests dos nuclis medievals, l'Espluga Sobirana i l'Espluga Jussana, a través d'audiovisuals, explicacions i representacions sensorials que faran reviure al visitant el passat de les dues viles, com mai es podia imaginar.

Els objectius que persegueix aquesta aposta són diversos: primer, desplaçar part del flux de visitants que rep l'Espluga (actualment uns 80.000) a l'interior de la població, ja que es fa palesa la necessitat d'apropar part dels visitants de les Coves de l'Espluga, el Museu de la Vida Rural, el Museu del Vi i el de la Fassina, al centre urbà de la població, mancat d'atractiu turístic. Segon, conservar el patrimoni històric: és un fet que l'adequació del patrimoni històric per tal de fer-lo visitable ajuda a la seva conservació i evita el seu deteriorament o utilitzacions desafortunades. Tercer, incentivar i potenciar les zones urbanes més deprimides. A través de la Llei de Barris i de l'Ajuntament s'han vist incentivades notablement les

Semblança del castell hospitaler de l'Espluga Jussana durant el segle XIV. Museu de la Vida Rural

remodelacions d'habitatges del nucli antic, amb sanejaments de façanes i noves edificacions que han preservat els elements patrimonials (arcs, carreus...) i això a la vegada ha permès el total arranjament dels carrers. Quart, revitalitzar econòmicament del centre urbà i nucli antic: a ningú se li escapa que un flux important de visitants, conduït turísticament fins al centre comercial de la vila pot tenir una repercussió

econòmica per al petit comerç i artesanat que hi ha a la vila. I cinquè, afegir una nova oferta turística i cultural a l'Espluga: poques poblacions de menys de 4.000 habitants poden oferir al visitant una oferta tan variada com l'Espluga. Un nou incentiu, com és una ruta medieval de qualitat, podrà incrementar el nombre de visitants i consolidar l'Espluga com un lloc de referència cultural de les comarques de l'interior de Catalunya.

Aquest projecte ja és, en part, una realitat, atès que la primera fase està en funcionament des de 2012 (banys jueus –*mikvé*–, escultures distribuïdes pels carrers que evocuen els estaments socials que hi havia a l'Espluga, plafons expositius en punts adients, il·luminació dels murs del castell...). Properament, es començarà la segona fase, amb l'execució de la quasi totalitat de la ruta, on s'integraran nous punts visitables com la torre del castell hospitaler, un taller virtual d'un vidrier de vitralls que hi havia a l'Espluga en el segle XIV i l'antic hospital de pobres de finals del mateix segle: audiovisuals, ambientacions, recreacions ens transportaran a l'Espluga medieval, on els Hospitalers eren els senyors del lloc i la vida de la població seguia al ritme marcat pel sol, per les seves creences i els seus temors. Aquesta fase s'estima que estarà en funcionament cap a la meitat del proper any. Restarà per concloure la tercera fase dedicada a ressaltar la importància del significat de l'espiritualitat en aquella societat medieval, representada per l'església parroquial de Sant Miquel, edificada a finals del segle XIII, on culminarà la ruta medieval de l'Espluga. ■

Interior de l'hospital medieval, on es recrearà la quotidianitat d'un hospital de pobres. Fotografia: Antoni Carreras